
ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ПРЕЮДИЦИАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ НА ОРГАНИТЕ НА АДВОКАТУРАТА

*Александър Корнезов**

Въведение

Могат ли органите на адвокатурата да отправят преюдициални запитвания до Съда на Европейския съюз (ЕС)? Този въпрос се е поставял нееднократно в практиката и продължава да се поставя в редица държави членки, в които органите на адвокатурата са компетентни съгласно приложимото национално право да се произнасят по въпроси, попадащи в приложното поле на правото на Европейския съюз (ЕС).

В действителност, както е известно, някои от условията за упражняване на адвокатската професия в рамките на ЕС са уредени в първичното и вторичното право на ЕС. В това отношение от ключово значение са тълкуването и прилагането на разпоредбите, свързани със свободата на установяване (чл. 49 от Договора за функциониране на Европейския съюз, ДФЕС), свободното предоставяне на услуги (чл. 56 ДФЕС), свободната конкуренция (чл. 101 и 102 ДФЕС), както и Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава-членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията¹, и Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно признаването на професионалните квалификации².

Практиката изобилства с примери, в които е било необходимо да се тълкуват някои от гореизброените разпоредби и актове или да се прецени тяхната валидност с

* Доцент, доктор по право. Изразените мнения са лични и не обвързват Съда на Европейския съюз.

¹ ОВ L 77, с. 36; Специално издание на български език, 2007, глава 6, т. 3, с. 24.

² ОВ L 255, с. 22; Специално издание на български език, 2007, глава 5, т. 8, с. 3. Тази директива отменя Директива 89/48/ЕИО на Съвета относно общата система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално образование и обучение с минимална продължителност от три години (ОВ L 19, с. 16; Специално издание на български език, 2007, глава 5, т. 2, с. 76).

цел да се провери дали дадено условие за упражняване на адвокатската професия, предвидено в националното право, е съвместимо с изискванията на правото на ЕС. Тези примери се отнасят до условията за упражняване на професията от адвокати, получили правоспособност в друга държава членка на ЕС, допускането им до изпит за адвокатска правоспособност, вписването им в единните регистри³, изискванията за владеене на официалния език на приемащата държава членка⁴, задължението за установяване на територията на последната⁵, задължението за членство в адвокатска колегия⁶, както и определянето на минимални и максимални тарифи за адвокатските възнаграждения⁷. Подобни въпроси биха могли да възникнат и в България⁸, включително при упражняване от органите на адвокатурата на предоставената им от закона компетентност. Именно в този контекст е възможно да възникне необходимост от отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС с предмет тълкуване или преценка на валидността на някоя от гореизброените разпоредби от правото на ЕС.

Както е известно, Съдът на ЕС може да бъде сезиран с преюдициално запитване по реда на чл. 267 ДФЕС от юрисдикция на държава – членка на ЕС. Понятието „юрисдикция“ е автономно понятие на правото на ЕС и визира не само националните съдилища, но може да обхване и други органи или квазиюрисдикции, ако са изпълнени предвидените в юриспруденцията условия за това.

Практиката вече познава случаи, в които Съдът на ЕС е сезиран с преюдициално запитвания, отправени от органи на адвокатурата в държавите членки. Така например в *Borker* съветът на Парижката адвокатска колегия решава да отправи преюдициално запитване до Съда на ЕС, който обаче го отхвърля с мотива, че въпросният адвокатски съвет не представлява юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС⁹. Обратно, в *Koller* Съдът на ЕС признава за юрисдикция австрийската висша адвокатска апелативна и дисциплинарна комисия и допуска преюдициалното запитване, отправено от нея¹⁰. В *Torresi* Съдът (голям състав) неотдавна прие, че италианският

³ Вж. напр. решенията на Съда на ЕС по делата *Mauri* (C-250/03, EU:C:2005:96), *Koller* (C-118/09, EU:C:2010:805) и *Torresi* (C-58/13 и C-59/13, EU:C:2014:2088).

⁴ Вж. напр. решенията на Съда на ЕС по делата *Wilson* (C-506/04 EU:C:2006:587) и *Комисия/Люксембург* (C-193/05, EU:C:2006:588).

⁵ Вж. напр. решенията на Съда на ЕС в делата *Klopp* (107/83 EU:C:1984:270) и *Комисия/Италия* (C-145/99, EU:C:2002:142).

⁶ Вж. напр. решенията на Съда на ЕС по делото *Ebert* (C-359/09, EU:C:2011:44).

⁷ Вж. напр. решенията на Съда на ЕС по делата *Arduino* (C-35/99, EU:C:2002:97), *Cipolla* (C-94/04 и C-202/04, EU:C:2006:758) и *Комисия/Италия* (C-565/08, EU:C:2011:188).

⁸ Вж. във връзка с това **Пенева, М.** Най-новата практика на Съда на Европейския съюз по въпросите на адвокатската професия. – Европейски правен преглед, 2012, т. III, 143–165.

⁹ Дело 138/80, EU:C:1980:162.

¹⁰ Дело C-118/09, EU:C:2010:805.

национален адвокатски съвет също така е юрисдикция и следователно е компетентен да отправя преюдициални запитвания¹¹.

Настоящата статия разглежда съдебната практика, като се стреми да извлече необходимите изводи, които от своя страна да послужат за отправна точка при преценката на качеството на „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС на органите на българската адвокатура, и по-конкретно на адвокатските съвети, респективно на Висшия адвокатски съвет (ВАС), и на дисциплинарните съдилища към адвокатските колегии, респективно на Висшия дисциплинарен съд (ВДС).

Понятието „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС

Според постоянната практика на Съда на ЕС понятието „юрисдикция“ е автономно понятие на правото на ЕС. Следователно начинът, по който националното право категоризира даден орган, е без значение за приложението на чл. 267 ДФЕС. Ирелевантно е и наименованието на органа. От значение е единствено същността на функциите, които този орган изпълнява в конкретното производство, в което отправя преюдициално запитване.

Съдът на ЕС постепенно извежда няколко критерия, на които трябва да отговаря органът, отправящ преюдициално запитване, за да бъде квалифициран като „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС, а именно: да е създаден със закон; да е постоянно действащ; неговата юрисдикция да е задължителна; производството пред него да е състезателно; да прилага правни норми; да е независим; да е налице висящ спор, по който той се произнася с правораздавателен акт¹².

Гореизброените критерии претърпяват редица уточнения в последващата практика на Съда. Пример в това отношение е условието за състезателност на производството, което, както личи от последващата юриспруденция, не е задължително условие за признаване на юрисдикционно качество.

Тълкуването и прилагането в съдебната практика на съвкупността от тези критерии излиза извън предмета на настоящата статия¹³. Тук е достатъчно да се отбеле-

¹¹ Дела С-58/13 и С-59/13, EU:C:2014:2088.

¹² Вж. по-специално решения *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39), *Dorsch Consult* (С-54/96, EU:C:1997:413, т. 23), *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (С-195/98, EU:C:2000:655, т. 24), *Syfait u др.* (С-53/03, EU:C:2005:333, т. 29), *Emanuel* (С-259/04, EU:C:2006:215, т. 19), *Forposta u ABC Direct Contact* (С-465/11, EU:C:2012:801, т. 17), *Белов* (С-394/11, EU:C:2013:48, т. 38 и цитираната съдебна практика) и *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (С-377/13, EU:C:2014:1754, т. 23); *Job Centre* (С-111/94, EU:C:1995:340, т. 9), *Victoria Film* (С-134/97, EU:C:1998:535, т. 14), *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (С-195/98, EU:C:2000:655, т. 25), *Syfait u др.* (С-53/03, EU:C:2005:333, т. 29) и *Белов* (С-394/11, EU:C:2013:48, т. 39).

¹³ За повече подробности вж. **Корнезов, А.** Преюдициалното запитване до Съда на Европейския съюз. 2. изд. С.: Сиби, 2012.

жи, че по отношение на т.нар. квазиправораздавателни органи в държавите членки съдебната практика се отличава със своята гъвкавост и казуистичност. Това вероятно може да се обясни с голямото разнообразие на квазиюрисдикции, чиято организация и правомощия често съдържат съществени разлики. Поради това е и особено трудно да се правят общовалидни изводи относно преюдициалната им компетентност, което показва, че и до днес казуистичният подход остава единствено възможният.

Следва също така да се отчетат и засилващите се тенденции в редица държави членки за предоставяне на правораздавателна компетентност в определени области на специализирани органи, които не принадлежат към съдебната система. Твърде строгият прочит на чл. 267 ДФЕС, ограничаващ понятието „юрисдикция“ до държавните съдилища, следователно не би бил оправдан, доколкото автоматично би довел до отричането на преюдициалната компетентност на всички несъдебни квазиюрисдикционни органи, които ежедневно прилагат правото на ЕС.

След тези уточнения изложението по-нататък преминава към разглеждане на релевантната практика на Съда на ЕС по отношение на юрисдикционното качество на органите на адвокатурата в държавите членки.

Практиката на Съда на ЕС по отношение на преюдициалната компетентност на органите на адвокатурата

Както посочих по-горе, Съдът на ЕС вече е бил сезиран с преюдициални запитвания, отправени от органи на адвокатурата в държавите членки. Някои от тях са приети за допустими, докато други са отхвърлени поради липса на компетентност. Анализът на тази практика показва, че при преценката на юрисдикционното им качество по смисъла на чл. 267 ДФЕС от решаващо значение са два от гореизброените критерии за „юрисдикция“, а именно – изискването за наличие на правен спор, по който съответният орган да се произнесе с правораздавателен акт, и изискването за независимост.

Що се отнася, първо, до изискването за решаване на спор и постановяване на правораздавателен акт, съдебната практика посочва, че преюдициалното запитване би било допустимо само ако пред запитващия орган „има висящ спор“ и ако той се произнася в „производство, което приключва с правораздавателен акт“¹⁴. Оставяйки настрана условието „висящност“, което е самостоятелна предпоставка за допустимост на преюдициалното запитване¹⁵, цитираното изискване по същество съдържа два елемента – решаване на спор и постановяване на правораздавателен акт.

¹⁴ *Syfait u dp.*, C-53/03, Recueil, с. I-4609, т. 29.

¹⁵ За повече подробности във връзка с това вж. **Корнезов, А.** Цит. съч.

Спазването на това изискване се преценява спрямо конкретното производство, в рамките на което е отправено преюдициалното запитване. Пример в това отношение е делото *Borker*, образувано по преюдициално запитване, отправено до Съда на ЕС от съвета на Парижката адвокатска колегия. Същата е сезирана с искане на адвокат Боркер, член на въпросната колегия, за приемане на декларацията относно правото на упражняване на адвокатската професия в държава – членка на ЕС, различна от тази, в която адвокатът е придобил правоспособност. Съдът на ЕС приема, че в подобна процедура въпросният адвокатски съвет не се произнася с правораздавателен акт. На това основание той заключава, че съветът не е „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС, и отказва да се произнесе по преюдициалното запитване.

Друг пример за практическото приложение на изискването за решаване на спор и постановяване на правораздавателен акт е решението на Съда на ЕС в делото *Белов*. В него се приема, че българската Комисия за защита от дискриминация (КЗД) не е юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС, тъй като решенията ѝ нямат правораздавателен характер¹⁶. Решението е показателно и за юрисдикционното качество на органите на адвокатурата, доколкото мотивите му могат да намерят приложение *mutatis mutandis* и спрямо тях. По същество Съдът на ЕС мотивира извода си със следните съображения: (1) КЗД съвместява функции по разследване на твърдяната дискриминация с евентуалното ѝ констатиране и санкциониране; (2) КЗД може служебно да привлече в производството и други лица освен изрично посочените от жалбоподателя, ако счита, че те отговарят за твърдяната дискриминация; (3) при обжалване на решенията ѝ КЗД се конституира като ответник пред административния съд; и (4) при обжалване на решенията ѝ КЗД може да ги оттегли, при условие че страната, за която решението е благоприятно, даде съгласието си. Според Съда тези елементи показват, че КЗД не изпълнява правораздавателни функции.

Що се отнася, второ, до изискването за независимост, то предполага съответният орган да има качеството на трето лице по отношение на страните по спора¹⁷. Това изискване визира два кумулативни елемента. Първият е „външен“ и предполага съответният орган да е защитен от външна намеса или натиск, които могат да застрашат независимостта на членовете му при вземане на решение по разглежданите от тях спорове. За тази цел е необходимо да се провери дали съществуват законови гаранции за независимост на този орган, като от значение например са съставът му, начинът на назначаване, респ. избор на членовете му, срокът на упражняване на функциите им и законово определен ли е той, възможно ли е предсрочното им освобождаване от длъжност и какви са основанията за това и др.

¹⁶ C-394/11, EU:C:2013:48.

¹⁷ Решения на Съда на ЕС по делата *Corbiau* (C-24/92, EU:C:1993:118, т. 15), *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 49), *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821, т. 38) и *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, т. 29).

Съдебната практика показва, че при преценката на „външния“ аспект на критерия за независимост Съдът на ЕС често ползва за отправна точка обективните гаранции за независимост, присъщи за съда. Колкото сходството между статута на членове-те на съответния орган и статута на съдиите е по-голямо – без, разбира се, да е необходимо пълно съвпадение, – толкова по-вероятно е Съдът на ЕС да заключи, че „външният“ аспект на критерия за независимост е спазен¹⁸.

Вторият елемент на изискването за независимост е „вътрешен“ и е свързан с понятието за безпристрастност. Той предполага спазването на еднаква отдалеченост от страните по спора и съответните им интереси. Този аспект изисква запазването на обективност и липсата на всякакъв интерес от изхода на спора извън строгото прилагане на приложимото право¹⁹. В това отношение Съдът на ЕС взема предвид наличието на функционални, организационни или йерархически връзки между съответния орган и страните по спора.

Следните примери от юриспруденцията онагледяват практическото приложение на изискването за независимост. В *Koller* Съдът на ЕС е сезиран с преюдициално запитване, отправено от австрийската висша адвокатска апелативна и дисциплинарна комисия (ВАДК)²⁰. Последната е сезирана от г-н Koller, австрийски гражданин, който завършва право в университета в Грац (Австрия) и получава степен *Magister der Rechtswissenschaften*. Две години по-късно, след учебни курсове и успешно положени допълнителни изпити в университета в Мадрид, испанското министерство на образованието и науката признава посочената степен за равностойна на испанската степен *Licenciado en Derecho*. Впоследствие Мадридската адвокатска колегия предоставя на г-н Koller адвокатска правоспособност и правото да използва професионалното звание *abogado*. Няколко седмици по-късно г-н Koller подава искане до австрийската комисия за провеждане на изпита за адвокати за допускане до изпита за правоспособност, като същевременно прави искане и да бъде освободен от задължението да положи изпит по всички предмети. Изпитната комисия отхвърля исканията, поради което г-н Koller подава жалба пред ВАДК, която също ги отхвърля. След като сезира с частна конституционна жалба австрийския Конституционен съд, последният отменя решението на ВАДК и ѝ връща делото за ново разглеждане. Именно в рамките на това производство ВАДК отправя преюдициално запитване до Съда на ЕС.

Генералният адвокат Trstenjak разглежда най-напред въпроса дали ВАДК е юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС. Тя посочва, че ВАДК е постоянно дейст-

¹⁸ За примери вж. *Jokela* (C-9/97 и C-118/97, EU:C:1998:497), *Eddline El-Yassini* (C-416/96, EU:C:1999:107) и *Consorti Sanitari del Mareme* (C-203/14, EU:C:2015:279).

¹⁹ Вж. напр. решения *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 51 и 52), *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821, т. 39 и 40) и *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, т. 30 и 31).

²⁰ *Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission*.

ващ орган, чиито правомощия са уредени със закон и който се състои от председател, заместник-председател, между 8 и 16 върховни съдии и 32 *Anwaltsrichtern* (адвокати, упражняващи съдийски функции)²¹. Съдиите се посочват за членове на ВАДК от федералния министър на правосъдието за срок от 5 години. Адвокатите, упражняващи съдийски функции, се избират от адвокатските колегии за същия срок. Законът не предвижда възможност за предсрочното им освобождаване от длъжност. Освен това законът изрично предвижда, че членовете на ВАДК не са обвързани от каквито и да било указания и са напълно независими. Генералният адвокат *Trstenjak* посочва също така, че ВАДК се произнася в състезателно производство и разполага с широко правомощие за контрол, като може да проверява както фактически и правни въпроси, така и преценката на доказателствата. С тези мотиви генералният адвокат заключава, че ВАДК отговаря на всички изисквания, за да бъде призната за „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС. Нещо повече, като отбелязва, че решенията ѝ не подлежат на обжалване по общия ред съгласно националното право, генералният адвокат *Trstenjak* посочва, че ВАДК всъщност е длъжна да сезира Съда на ЕС с преюдициално запитване на основание чл. 267, ал. 3 ДФЕС. Съдът на ЕС се съгласява със заключението на генералния адвокат в тази му част и изрично препраща към него.

В *Torresi* Съдът на ЕС признава качеството на юрисдикция и на италианския национален адвокатски съвет (НАС)²². НАС отправя преюдициално запитване в рамките на спор между г-н А. *Torresi* и г-н Р. *Torresi*, от една страна, и адвокатския съвет на гр. Мачерата (Италия), от друга страна, по повод отказа на съвета да уважи молбите им за вписване в регистъра на адвокатите. След като завършват право в Италия, жалбоподателите завършват право и в Испания, където впоследствие се вписват като адвокати в регистъра на Адвокатската колегия на Санта Крус де Тенерифе (Испания). На това основание те подават молби до адвокатския съвет на гр. Мачерата за вписване в специалния раздел на регистъра на адвокатите, придобили квалификацията си в друга държава – членка на ЕС, и установени в Италия. Адвокатският съвет обаче не се произнася по молбите, поради което жалбоподателите обжалват мълчаливия му отказ пред НАС.

По отношение на преюдициалната компетентност на НАС Съдът на ЕС отбелязва, че той е създаден със закон постоянно действащ орган, който прилага правни норми, а юрисдикцията му е задължителна, тъй като компетентността му да се произнася по жалби срещу решенията на адвокатските съвети е предвидена в закона и няма факултативен характер. Освен това решенията на НАС имат изпълнителна сила. Що се отнася до изискването за независимост, Съдът на ЕС излага следните съображения:

²¹ Съгласно австрийското право в някои строго определени хипотези адвокати могат да изпълняват *ad hoc* съдийски функции.

²² *Consiglio Nazionale Forense*.

– за членове на НАС може да се избират адвокати, имащи право да се явяват пред Върховния касационен съд. Те се избират от адвокатските съвети на местните адвокатски колегии, като членството в НАС е несъвместимо с членството в адвокатски съвет на местна адвокатска колегия;

– предвидените в италианската Конституция гаранции за независимост и безпристрастност на правораздавателните органи важат и по отношение на НАС. Следователно НАС упражнява функциите си напълно самостоятелно, без да е подчинен на никого и без да получава нареждания или инструкции от никого. Освен това основанията за въздържане и отвод са посочени в закона;

– при обжалване на решенията му пред италианския Върховен касационен съд НАС не се конституира като страна, което показва, че последният притежава качеството на трето лице по отношение на страните – в случая адвокатския съвет на Мачерата и кандидатите за адвокат;

– член на НАС, вписан в адвокатската колегия, пред която е подадена молбата за вписване, не участва в решаващия състав на НАС.

Въз основа на тези съображения Съдът на ЕС приема, че НАС отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, характеризиращи понятието „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС.

Приложение спрямо органите на адвокатурата в България

От гореизложените критерии и съдебна практика може да се направи изводът, първо, че адвокатските съвети в България не са „юрисдикция“ по смисъла на чл. 267 ДФЕС. Както е видно от чл. 89 от Закона за адвокатурата (ЗА), те не решават спорове и актовете им нямат правораздавателен характер.

Второ, във връзка с юрисдикционното качество на ВАС по смисъла на чл. 267 ДФЕС е необходимо най-напред да се изследва дали законата уредба съдържа необходимите гаранции за независимост на ВАС. Във връзка с това има основания да се твърди, че „външният“ аспект на изискването за независимост е налице: членовете на ВАС се избират от общото събрание на адвокатите с тайно гласуване²³, мандатът им е законово определен²⁴, основанията за прекратяването му са изрично посочени в закона²⁵, спрямо тях важат принципите на самоуправление, независимост и несъвмести-

²³ Член 111, ал. 4 ЗА.

²⁴ Член 114, ал. 2 ЗА.

²⁵ Член 118, ал. 4 ЗА предвижда единствено хипотезата на напускане или отсъствие в продължение на повече от три месеца, при което членът се замества с всички права от резервния член, получил най-много гласове при избора.

мост, изрично посочени в Конституцията, ЗА и Етичния кодекс на адвоката²⁶. А следователно не са налице йерархически, организационни или други зависимости, които да подложат на съмнение външната независимост на ВАС.

Що се отнася обаче до „вътрешната“ независимост на ВАС, както и до изискването за решаване на спор и постановяване на правораздавателен акт, въпросът е далеч по-спорен. Очевидно е, че в някои хипотези ВАС е компетентен да решава спор – например, когато е сезиран с жалба срещу решения на адвокатските съвети относно допускането до изпит на адвокати и младши адвокати или срещу отказа за вписване в единните регистри²⁷. При все това, за да бъде ВАС квалифициран като „юрисдикция“, решенията му по тези жалби трябва да имат правораздавателен характер. Както следва от съдебната практика, коментирана по-горе, при преценката на това изискване Съдът на ЕС взима предвид редица елементи, сред които и евентуалното конституиране на съответния орган като страна в съдопроизводството по обжалване на решенията му. Съгласно чл. 7, ал. 5 и 7 ЗА решенията, съответно мълчаливите откази на ВАС подлежат на обжалване пред ВКС, който конституира ВАС като страна в производството. Това обстоятелство навежда на извода, че актовете на ВАС в разглежданата хипотеза не може да се считат за правораздавателни по смисъла на чл. 267 ДФЕС.

Това съображение е релевантно и за преценката на „вътрешната“ независимост на ВАС, както следва от решението на Съда на ЕС по делото *Torresi*. Освен това мотивите на това решение, въз основа на които се прие, че италианският национален адвокатски съвет отговаря на изискването за независимост, бяха *inter alia* че, от една страна, членовете му не могат да бъдат членове и на адвокатските съвети на местните адвокатски колегии, и от друга страна, че по делата, по които страна е местна адвокатска колегия, в която е вписан някой от членовете на НАС, последният не участва в решаващия състав по делото. Тези правила в действителност гарантират безпристрастността на НАС и еднаквата му отдалеченост от страните по делото.

Следователно необходимо е да се провери дали и спрямо ВАС се прилагат подобни правила за несъвместимост и отвод. Съгласно чл. 115, ал. 2 ЗА не може да бъде избран за член на ВАС адвокат, който е избран в адвокатски съвет на адвокатска колегия. Правилото за несъвместимост от решението *Torresi* следователно е налице. Що се отнася до втория елемент, съобразен от Съда по делото *Torresi*, трябва да се установи дали член на ВАС, вписан в местната адвокатска колегия, която е страна по спора, е длъжен да си направи отвод. Доколкото в ЗА липсва изрична разпоредба в този смисъл, следва да се разгледа практиката на ВАС, за да се установи дали е налице подобно правило и дали то се спазва систематично.

²⁶ Член 134, ал. 1 от Конституцията, чл. 40, ал. 5 ЗА и членове 3 и 5 от Етичния кодекс на адвоката.

²⁷ Вж. чл. 7, ал. 2 във вр. с чл. 122, ал. 1, т. 3–5 ЗА.

С оглед на гореизложеното може да се твърди, че ВАС не отговаря на всички критерии за юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС. За да отпаднат съмненията в това отношение, е необходимо да се измени чл. 7, ал. 7 ЗА в смисъл, че при обжалване на решенията на ВАС ВКС конституира като страни единствено лицето, респ. дружеството и съответния адвокатски съвет. Необходимо е също така да се предвиди и изрично правило за отвод в хипотезата, разгледана по-горе, или поне да се посочи постоянна практика в този смисъл.

Що се отнася, трето, до юрисдикционното качество на дисциплинарите съдилища към адвокатските колегии, следва да се отбележи най-напред, че е налице правило за несъвместимост, подобно на това, отчетено от Съда на ЕС в *Torresi*. В действителност съгласно ЗА член на дисциплинарен съд не може да бъде едновременно и член на адвокатски съвет²⁸, което осигурява еднаквата му отдалеченост от страните в дисциплинарното производство (адвокатския съвет и адвоката). При обжалване на решенията му пред ВДС страни са съответният адвокатски съвет и адвокатът, но не и дисциплинарният съд. Тези елементи пледират в полза на юрисдикционното качество на дисциплинарите съдилища. Налице са обаче и елементи в обратния смисъл. Така например е очевидно, че членовете на дисциплинарите съдилища са членове на същата адвокатска колегия, към която се числят и страните в дисциплинарното производство. Това обстоятелство е част от преценката на „вътрешната“ им независимост, както следва от решението на Съда на ЕС по делото *Torresi*. Все пак ЗА изрично предвижда задължение за отвод на член на дисциплинарен съд, ако са налице обстоятелства, които могат да поставят под съмнение неговата безпристрастност²⁹, което в известна степен релативизира проблема. Взети заедно, горните съображения показват, че въпросът дали дисциплинарите съдилища представляват юрисдикции по смисъла на чл. 267 ДФЕС, е спорен.

Що се отнася, накрая, до юрисдикционното качество на ВДС, следва да се отбележи, че „външната“ му независимост е безспорна по същите причини, изтъкнати по-горе по отношение на ВАС. Безспорно е също така, че ВДС решава спор. Едновременно с това проблемите, идентифицирани по-горе по отношение на ВАС и на дисциплинарите съдилища, не важат по отношение на ВДС. В действителност, от една страна, решенията на ВДС като втора инстанция (т.е. при обжалване на решенията на местните дисциплинарни съдилища) не подлежат на обжалване³⁰. От друга страна, решенията му като първа инстанция (по дисциплинарите дела, образувани срещу членове на адвокатските съвети, на контролните съвети и дисциплинарите съдилища на колегиите, на ВАС, на Висшия контролен съвет и на ВДС) подлежат на обжалване

²⁸ Член 115, ал. 2 ЗА.

²⁹ Член 137, ал. 3 ЗА.

³⁰ Аргумент от чл. 130, ал. 2 ЗА.

пред ВКС, при което обаче ВДС не се конституира като страна³¹. От това ясно следва, че решенията на ВДС имат правораздавателен характер.

Що се отнася до „вътрешната“ независимост на ВДС – иначе казано, еднаквата му отдалеченост от страни по делото – правилото за несъвместимост, коментирано по-горе, важи и по отношение на членовете на ВДС. Така последните не могат да са членове на ВАС, на адвокатските съвети и на дисциплинарните съдилища на адвокатските колегии. Остава обаче да се провери дали в практиката член на ВДС, вписан в същата адвокатска колегия, към която принадлежат страните в дисциплинарното производство, е длъжен да си направи отвод. Ако това е така, налице са всички основания да се счита, че ВДС е юрисдикция по смисъла на чл. 267 ДФЕС.

³¹ Член 7, ал. 7 във вр. с чл. 130, ал. 2 ЗА.